

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2017. szeptember 13.*ⁱ

„Tagállami kötelezettségszegés – Állami támogatások – 2011/678/EU határozat –
A szarvasmarhaféléket érintő fertőző szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) szűrővizsgálatának
finanszírozásához nyújtott állami támogatás – A belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatás –
Visszatérítetési kötelezettség – A végrehajtás elmaradása”

A C-591/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésének második albekezdése alapján kötelezettségszegés megállapítása
iránt 2014. december 19-én

az **Európai Bizottság** (képviselik: J.-F. Brakeland, B. Stromsky, S. Noë és H. van Vliet, meghatalmazotti
minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Belga Királyság** (képviselik: C. Pochet, L. Van den Broeck és J.-C. Halleux, meghatalmazotti
minőségben, segítőik: L. Van den Hende és J. Charles avocats)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: T. von Danwitz tanácselnök, Juhász E. (előadó), C. Vajda, K. Jürimäe és C. Lycourgos bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: V. Giacobbo-Peyronnel tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. december 8-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2017. március 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: francia.

Ítéletet

- 1 Keresetlevelével az Európai Bizottság annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Belga Királyság, mivel nem tett meg az előírt határidőkön belül minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy visszatéríttesse a kedvezményezettekkel a szarvasmarhaféléket érintő fertőző szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) szűrővizsgálatának finanszírozásához Belgium által nyújtott állami támogatásról (C 44/08 [ex NN 45/04] állami támogatás) szóló, 2011. július 27-i 2011/678/EU bizottsági határozat (HL 2011. L 274., 36. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) 1. cikkének (3) és (4) bekezdésében jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított állami támogatásokat, és mivel nem tájékoztatta a megadott határidőn belül a Bizottságot az e határozatnak való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről, nem teljesítette az EUMSZ 288. cikk negyedik bekezdéséből és az említett határozat 2–4. cikkéből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A 659/1999/EK rendelet

- 2 Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendeletnek (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) „A támogatás visszatérítése [helyesen: visszatéríttetése]” című 14. cikke kimondja:

„(1) Amennyiben a jogellenes támogatások esetén elutasító határozat születik, a Bizottság dönt arról, hogy az érintett tagállam hozza meg a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszavételére (a továbbiakban: „visszatérítési [helyesen: visszatéríttetési] határozat”). A Bizottság nem követeli meg a támogatás visszatérítését [helyesen: visszatéríttetését], amennyiben az ellentétes [az uniós] jog valamelyik általános elvével.

(2) A visszatérítési [helyesen: visszatéríttetési] határozat szerint visszatérítésre kerülő [helyesen: visszatéríttetendő] támogatás magában foglalja a Bizottság által megfelelő kamatlábbal meghatározott kamatot. A kamat attól a naptól esedékes, amikor a jogellenes támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, addig a napig, amíg visszafizetésre nem került.

(3) Az Európai [Unió] Bíróságának [az EUMSZ 278. cikk] értelmében hozott határozatának sérelme nélkül a visszatérítést [helyesen: visszatéríttetést] késedelem nélkül és az érintett tagállam nemzeti joga szerinti eljárás keretében kell végrehajtani, feltéve hogy e rendelkezések lehetővé teszik a Bizottság határozatának azonnali és hatékony végrehajtását. Ebből a célból és a nemzeti bíróságok előtt zajló eljárás esetén – [az uniós] jog sérelme nélkül – az érintett tagállamok meghozzák a jogrendszerük szerint rendelkezésre álló szükséges intézkedéseket [helyesen: minden szükséges intézkedést], beleértve az átmeneti intézkedéseket is.”

A TSE-iránymutatás

- 3 Az Európai Közösségek Bizottsága 2002-ben elfogadta a TSE-vizsgálatokkal, az elhullott állatokkal és a vágóhídi hulladékokkal kapcsolatos állami támogatásokra vonatkozó közösségi iránymutatást (HL 2002. C 324., 2. o.; a továbbiakban: TSE-iránymutatás). Ezen iránymutatás 23–25. pontja a következőket írja elő:

„23. Az állati és emberi egészség védelmére irányuló intézkedések elfogadásának előmozdítása céljából a Bizottság úgy határozott, hogy a mezőgazdasági iránymutatás 11.4 pontjában bemutatott elvek alapján továbbra is engedélyezi a TSE-vizsgálatokhoz kapcsolódó költségek 100%-át fedező állami támogatásokat.

24. Mindazonáltal 2003. január 1-jétől az emberi fogyasztás céljából levágott szarvasmarhafélék kötelező BSE-vizsgálata tekintetében a közvetlen és közvetett állami támogatások – ideértve a közösségi kifizetéseket is – teljes összege vizsgálatonként nem haladhatja meg a 40 eurót. A vizsgálat elvégzésének kötelezettsége közösségi vagy nemzeti jogszabályokon egyaránt alapulhat. Ez az összeg a vizsgálat teljes költségére vonatkozik, amely magában foglalja a vizsgálat elvégzéséhez szükséges készletet, a minta vételét, szállítását, vizsgálatát, tárolását és megsemmisítését. Ezen összeg a vizsgálatokhoz kapcsolódó költségek csökkenésével a jövőben csökkenthető.
25. A TSE-vizsgálattal kapcsolatos költségekre nyújtott állami támogatás azon gazdasági szereplőnek fizetendő, amelynek létesítményében a vizsgálati mintát le kell venni. Mindazonáltal az ilyen támogatással kapcsolatos ügyvitel megkönnyítése érdekében a támogatás a laboratóriumnak is folyósítható, feltéve hogy bizonyítható, hogy a támogatás teljes összegét átadják a gazdasági szereplőnek. Mindenesetre a közvetlenül vagy közvetve azon gazdasági szereplő számára nyújtott állami támogatásnak, amelynek létesítményében a vizsgálati mintát le kell venni, tükröződnie kell az e gazdasági szereplő által megfelelően alacsonyabb szinten megállapított árban.”

A jogvita előzményei és a vitatott határozat

- 4 2001 és 2006 között a Belga Királyság egészben vagy részben átvállalta a szarvasmarhaféléket érintő fertőző szivacsos agyvelőbántalmak szűrővizsgálatának (a továbbiakban: BSE-vizsgálatok) költségeit.
- 5 A 2001. január 1-jétől december 31-ig terjedő időszakban a BSE-vizsgálatok költségeit teljes mértékben az államkincstár finanszírozta.
- 6 A 2002. január 1-jétől 2004. június 30-ig terjedő időszakban e vizsgálatokat a belga Bureau d'intervention et de restitution (támogatásnyújtási és visszatérítési hivatal, BIRB), egy jogi személyiséggel rendelkező szövetségi közintézmény előfinanszírozta.
- 7 A 2004. július 1-jétől november 30-ig terjedő időszakban a BSE-vizsgálatokat az Agence fédérale pour la sécurité de la chaîne alimentaire (szövetségi élelmiszer-biztonsági hatóság, AFSCA), egy jogi személyiséggel rendelkező közintézmény finanszírozta.
- 8 A Bizottság a hozzá beérkezett panaszok nyomán 2004. január 27-én tájékoztatáskérést intézett a Belga Királysághoz a BSE-vizsgálatok finanszírozására irányuló intézkedésekkel kapcsolatban. A belga hatóságok 2004. február 6-án és május 14-én válaszoltak e kérésre.
- 9 2004. január 23-i levelében a Belga Királyság bejelentett a Bizottságnak egy, az állatok BSE-szűrővizsgálatának költségeit fedezni hivatott támogatási intézkedést. Ezzel az intézkedéssel a BSE-vizsgálatok költségeinek előfinanszírozását tervezték megvalósítani, amelynek összegét utólag, parafiskális járulék formájában kellett volna megtéríteni. A Belga Királyság által adott magyarázatok szerint a bejelentett finanszírozási mechanizmus csupán azon királyi rendelettervezet átdolgozása volt, amelyet a Bizottság 2001-ben már jóváhagyott, azonban azt nem hajtották végre. A bejelentett intézkedést, mivel már végrehajtották, a be nem jelentett támogatások jegyzékében az NN 45/04 referenciaszám alatt vették nyilvántartásba.
- 10 2004. szeptember 16-án a belga hatóságok bejelentettek egy új királyi rendelettervezetet, amelyet az arrêté royal du 15 octobre 2004 relatif au financement du dépistage des encéphalopathies spongieuses transmissibles chez les animaux (az állatokat érintő fertőző szivacsos agyvelőbántalmak szűrővizsgálatának finanszírozásáról szóló, 2004. október 15-i királyi rendelet; *Moniteur belge*, 2004. november 8., 75290. o.) királyi rendeletként fogadtak el. E rendelet a vágásra beérkezett szarvasmarhafélék után egyenként 10,70 euró díjazást magában foglaló rendszert írt elő.

- 11 2008. november 26-i levelében a Bizottság tájékoztatta a Belga Királyságot arról, hogy megindítja az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti eljárást.
- 12 A vitatott határozat (121) preambulumbekkezdésében a Bizottság megállapította, hogy a Belga Királyság 2003. január 1. és 2004. június 30. között túllépte a BSE-vizsgálatok finanszírozása keretében engedélyezett támogatás maximális összegét, azaz a TSE-iránymutatás által megállapított, vizsgálatonként legfeljebb 40 euró összeget. A Bizottság jelezte, hogy a támogatásoknak az említett engedélyezett maximális összeget túllépő összegét 6 619 810,74 euróra becsüli.
- 13 E határozat (92) preambulumbekkezdésében a Bizottság ugyanis megállapította, hogy „[...] az állami forrásokból finanszírozott intézkedések – köztük a hozzájárulások – szelektív előnyt biztosítanak az alkalmazandó jogszabályok értelmében kötelezően BSE-vizsgálatnak alávetendő szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodóknak, vágóhidaknak vagy egyéb gazdasági szereplőknek, mivel ezek az intézkedések csökkentik az e kedvezményezetteknek háruló költségeket. Ezek az előnyök nem közvetlen kifizetések útján valósulnak meg, hanem a BSE-vizsgálatok költségeinek a közhatóságok általi átvállalásával, mivel közvetlenül ezek a hatóságok fizetik ki a vizsgálatok költségét a vizsgálatokat a vágóhidak kérésére elvégző laboratóriumok számára, és a költségeket kiszámlázzák az AFSCA felé”.
- 14 A Bizottság a vitatott határozat (99) és (100) preambulumbekkezdésében egyrészt kiemelte, hogy a BSE-vizsgálatok hozzájárulások útján történő finanszírozása az alkalmazandó jogszabályok értelmében kötelezően BSE-vizsgálatnak alávetendő szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodók, vágóhidak és egyéb gazdasági szereplők részére nyújtott, állami forrásból finanszírozott előnynek minősül, másrészt pedig, hogy ezen előny az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik. Ezen intézmény, miután megemlítette, hogy a Belga Királyság nem jelentette be neki e támogatásokat, rámutatott arra, hogy az említett támogatások jogellenesek.
- 15 A vitatott határozat (126)–(128) preambulumbekkezdésében a Bizottság a 2003. január 1. és 2004. június 30. között nyújtott támogatásokat illetően megvizsgálta a Belga Királyság által javasolt, a támogatásoknak az AFSCA finanszírozására beszedett hozzájárulások révén való visszatéríttetésére irányuló rendszert, amely tagállam szerint azért szükséges ez a globális megközelítés, mivel a gyakorlatban nehéz lenne e támogatások egyedi visszatéríttetésének megvalósítása.
- 16 A Bizottság a vitatott határozat (129) preambulumbekkezdésében hangsúlyozta, hogy a Belga Királyság által ily módon végrehajtott, a támogatások visszatéríttetésére irányuló rendszer nem felel meg a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszatéríttetésére vonatkozó követelményeknek, mivel a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával szemben nem e támogatások tényleges kedvezményezettjét kötelezi arra, hogy ő maga térítse vissza azt az előnyt, amelyet a piacon a versenytársaihoz képest élvezett.
- 17 E körülményekre tekintettel a Bizottság a vitatott határozatban, amelyet a Belga Királysággal 2011. július 28-án közölt, a következőképpen határozott:

„1. cikk

(1) A díjakból finanszírozott intézkedések nem minősülnek állami támogatásnak.

(2) A 2001. január 1. és 2002. december 31. közötti időszakban, valamint a 2004. július 1. és 2005. december 31. közötti időszakban a kötelező BSE-vizsgálatnak alávetendő szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodók, vágóhidak és egyéb gazdasági szereplők javára a BSE-vizsgálatok állami forrásból történő finanszírozása a belső piaccal összeegyeztethető támogatásnak minősül.

(3) A 2003. január 1. és 2004. június 30. közötti időszakban a kötelező BSE-vizsgálatnak alávetendő szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodók, vágóhidak vagy egyéb gazdasági szereplők javára a BSE-vizsgálatok állami forrásból történő finanszírozása a belső piaccal összeegyeztethető támogatásnak minősül a vizsgálatonként 40 euró alatti összegek esetében. A vizsgálatonként 40 eurót meghaladó összegek nem összeegyeztethetők a belső piaccal, és ezeket vissza kell téríttetni, kivéve az olyan specifikus projektekhez nyújtott támogatásokat, amelyek – a támogatás folyósításának időpontjában – megfelelnek az alkalmazandó *de minimis* rendeletben meghatározott összes feltételnek.

(4) Belgium a 2001. január 1. és 2004. június 30. közötti időszakban jogellenesen, az EUMSZ 108. cikk[...] (3) bekezdésének megsértésével nyújtott támogatást a BSE-vizsgálatok finanszírozásához.

2. cikk

(1) Belgium meghozza a szükséges intézkedéseket az 1. cikk (3) és (4) bekezdésében említett jogtalan [helyesen: jogellenes] és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásoknak a kedvezményezettektől történő visszafizettetése érdekében.

(2) A visszafizettetésre kerülő támogatások tartalmazzák a kamatot is, a támogatásnak a kedvezményezett számára történő rendelkezésre bocsátásának időpontjától a visszafizetés időpontjáig számítva.

(3) A kamatokat a [659/1999 rendelet végrehajtásáról szóló, 2004. április 21-i] 794/2004/EK [bizottsági] rendelet [(HL 2004. L 140., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 7. kötet, 3. o.; helyesbítés: HL 2011. L 114., 7. o.)] V. fejezetében foglalt rendelkezésekkel összhangban, kamatos kamattal kell kiszámítani.

(4) A visszafizettetést késedelem nélkül végre kell hajtani, a nemzeti jog által előírt eljárásokkal összhangban, amennyiben azok lehetővé teszik e határozat azonnali és hatékony végrehajtását.

3. cikk

Az 1. cikk (3) és (4) bekezdésében említett támogatást azonnal és hatékonyan kell visszafizettetni.

Belgium biztosítja, hogy e határozatot az értesítésétől [helyesen: az arról szóló értesítéstől] számított négy hónapon belül végrehajtja.

4. cikk

(1) E határozat értesítésének dátumától [helyesen: Az e határozatról szóló értesítés időpontjától] számított két hónapon belül Belgium benyújtja a Bizottsághoz az alábbi információkat:

- a) az 1. cikk (3) és (4) bekezdésében említett támogatásból részesült kedvezményezettek listája, valamint az egyes kedvezményezettek részére nyújtott támogatás teljes összege,
- b) a kedvezményezettek által visszafizetendő teljes összeg (támogatás és a visszatérítési kamatok),
- c) az e határozatnak való megfelelés érdekében meghozott, illetve tervezett intézkedések részletes leírása,
- d) igazoló dokumentumok arra vonatkozóan, hogy a kedvezményezettet felszólították a támogatás visszafizetésére.

(2) Belgium mindaddig tájékoztatja a Bizottságot az e határozat végrehajtása céljából elfogadott nemzeti intézkedések nyomán elért eredményekről, amíg az 1. cikk (3) és (4) bekezdésében említett támogatás visszafizetése be nem fejeződött.

(3) Az (1) bekezdésben előírt két hónapos időszak leteltével Belgium – a Bizottság egyszerű kérésére – jelentést nyújt be az e határozatnak való megfelelés érdekében meghozott és tervezett intézkedésekről. Ebben a jelentésben Belgium részletes tájékoztatást ad a kedvezményezettek által már visszafizetett támogatás és kamatok összegéről.

5. cikk

Ennek a határozatnak a Belga Királyság a címzettje.”

A pert megelőző eljárás

- 18 A Belga Királyság 2011. szeptember 27-én közölte a Bizottsággal, hogy nem ért egyet a vitatott határozattal.
- 19 E célból először is jelezte, hogy fenntartja azon álláspontját, hogy a BSE-vizsgálatok költségeinek finanszírozása nem minősül állami támogatásnak, mivel „nincs olyan uniós szabály, amely arra kötelezné a tagállamokat, hogy egészben vagy részben téríttessék vissza a BSE-vizsgálatok költségeit a gazdasági szereplőkkel, és különösen azokkal, akik a mezőgazdasági ágazatban tevékenykednek”. A Belga Királyság ezt követően azon vizsgálat jelentőségét hangsúlyozta, amelyet a versenyhatóságok a laboratóriumok által a BSE-vizsgálatok során tanúsított versenyellenes magatartások gyanújával kapcsolatban jelenleg folytatnak.
- 20 A vitatott határozat végrehajtását illetően a Belga Királyság azzal érvelt, hogy a vitatott határozat 1. cikkében a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások kedvezményezettjeiként megjelölt személyek széles körére – azaz a kötelező BSE-vizsgálatnak alávetendő szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodókra, vágóhidakra és egyéb gazdasági szereplőkre – tekintettel lehetetlen „objektív kapcsolatot megállapítani a [BSE-]vizsgálatnak alávetett állat és a végtermék eladásáig valamennyi szakaszban érintett kedvezményezettek között”.
- 21 Végül a Belga Királyság azzal érvelt, hogy mindenesetre annak megállapításához, hogy a *de minimis* szabály alapján nem indokolt a támogatások visszatéríttetése, elegendő az említett támogatások összegét egyenlő részben felosztani a hat érintett ágazat (állattenyésztők, élőállat-kereskedők, vágóhidak, a termékek előállítói és feldolgozói, nagykereskedelem és kiskereskedelem) között, és az így kapott összeget elosztani az egyes ágazatokban tevékenykedő gazdasági szereplők számával.
- 22 2012. július 18-án a Bizottság közölte a Belga Királysággal, hogy a támogatás kedvezményezettje „a kötelező BSE-vizsgálatnak alávetett azon gazdasági szereplő, amely részére a vágóhíd a BSE-vizsgálat költségeinek megfizetéséről szóló számlát kiállítja”, és hogy e tagállamnak „meg kell vizsgálnia, hogy az érintett időszakban azok, akik egyénileg vették igénybe a szarvasmarháikon elvégzett BSE-vizsgálatokat, a *de minimis* összeget ([vagyis] 40 eurót) meghaladó, a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatást kaptak-e”. E tekintetben a Bizottság olyan számítási módszert javasolt, amelynek keretében – feltételezve, hogy egyéb támogatást nem nyújtottak – a *de minimis* összeget el kell osztani az elvégzett vizsgálatonkénti 40 eurós felső határt meghaladó összeggel, miáltal a gazdasági szereplőkre vetítve végül kiszámítható azon BSE-vizsgálatok száma, amelyen túl a támogatás túllépi az engedélyezett felső határokat.

- 23 Több, különösen a visszatérítendő támogatások összegének meghatározásához használandó számítási módszerrel kapcsolatos levélváltást követően a Bizottság, mivel úgy vélte, hogy a Belga Királyság a vitatott határozatban foglaltaknak való megfelelés érdekében nem hozta meg a szükséges intézkedéseket, úgy határozott, hogy 2014. december 19-i keresetlevelével megindítja a jelen keresetet.
- 24 E kereset benyújtását követően az Európai Unió Törvényszéke a 2015. március 25-i Belgium kontra Bizottság ítéletével (T-538/11, EU:T:2015:188) elutasította a Belga Királyság által a vitatott határozattal szemben korábban benyújtott megsemmisítés iránti keresetet. A 2016. június 30-i Belgium kontra Bizottság ítéletével (C-270/15 P, EU:C:2016:489) a Bíróság elutasította a Törvényszék ezen ítéletével szemben a Belga Királyság által benyújtott fellebbezést.

A keresetről

A felek érvelése

- 25 A Bizottság kifejti, hogy egyáltalán nem került sor a szóban forgó támogatások visszatérítésére a vitatott határozat közlésének időpontjától számított négy hónapon belül, vagyis legkésőbb 2011. november 28-ig, és a Belga Királyság mindemellett nem bizonyította, hogy teljes mértékben lehetetlen volt számára e határozat végrehajtása.
- 26 E tekintetben a Bizottság azzal érvel, hogy a Belga Királyság állításával ellentétben a vitatott határozat lehetővé teszi a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások kedvezményezettjeinek azonosítását. E határozat ugyanis nem általánosan vonatkozik a szarvasmarhafélékből származó termékeket feldolgozó, kezelő, árusító vagy forgalomba hozó gazdálkodókra, vágóhidakra és egyéb gazdasági szereplőkre, hanem pontosan meghatározza, hogy e személyek közül azok minősülnek e támogatások kedvezményezettjeinek, akik BSE-vizsgálatok elvégzésére kötelezettek, és akik számára az említett támogatásokban való részesülés lehetővé tette termelési költségeik csökkentését.
- 27 Így a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások tényleges kedvezményezettjei az esetek döntő többségében és bármilyen sajátos körülmény hiányában az elsődleges termelők, azonban más körülmények között esettől függően kedvezményezett lehet vagy a vágóhíd, vagy az állatot feldolgozó vagy kezelő gazdasági szereplő, vagy pedig az, aki a szarvasmarhafélékből származó termékeket árusította vagy forgalomba hozta.
- 28 Ezen intézmény hozzáteszi, hogy a Belga Királysággal folytatott levélváltás során egyfolytában végig olyan módszereket javasolt, amelyek a gyakorlatban lehetővé teszik a vitatott határozat végrehajtását, és hogy ezen állam állításaival ellentétben a Bizottság sosem módosította azzal kapcsolatos álláspontját, hogy e határozat értelmében mely személyeket kell a jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatások kedvezményezettjeinek tekinteni.
- 29 A Bizottság hangsúlyozza, hogy a Belga Királyság nem hivatkozhat a *de minimis* rendeletekre, mivel nem azonosította a támogatások egyedi kedvezményezettjeit, és következésképpen nem tudja bizonyítani egyrészt azt, hogy e támogatások teljes összege valóban nem haladta meg az említett rendeletek által engedélyezett felső határt, másrészt pedig azt, hogy az e rendeletekben megállapított összes többi feltételt tiszteletben tartották.
- 30 A Bizottság hozzáteszi, hogy a Belga Királyság alaptalanul hivatkozik arra, hogy teljes mértékben lehetetlen volt számára a vitatott határozat végrehajtása, és tévesen érvel azzal, hogy az eljárás során végig igen nagy lojalitásról tett tanúbizonyságot, miközben ezen állam folyamatosan kifogásolta a vitatott határozat végrehajtását egy azzal szemben álló érveléssel.

- 31 Válaszul a Belga Királyság először is azzal érvel, hogy a BSE-vizsgálatok finanszírozása nem minősíthető állami támogatásnak, mivel az e vizsgálatok elvégzésére vonatkozó kötelezettség alapja a közegészség védelme, és következésképpen e vizsgálatok nem tekinthetők olyan tehernek, amely általában a vállalkozások költségvetésére nehezedik.
- 32 Másodszor a Belga Királyság azt állítja, hogy észszerű bizonyosság áll fenn azzal kapcsolatban, hogy a *de minimis* küszöbök nem lépték át, így módon e tagállam egyáltalán nem szegte meg a vitatott határozatból eredő kötelezettségeket. E célból az említett tagállam azzal érvel, hogy mivel a BSE olyan betegség, amely a termelési szakasztól kezdődően a végtermék értékesítésének szakaszáig a teljes élelmiszerláncot érintette, nem lehet objektív kapcsolatot megállapítani a vizsgált állat és a végtermék előállításának és értékesítésének egyes szakaszaiban megjelenő különböző kedvezményezettek között. Az említett tagállam ezen okból érvelt a vitatott határozattal és különösen annak (92) preambulumbekkezdésével összhangban mindig is azzal, hogy a BSE-vizsgálatok költségeit a marhahús által érintett hat gazdasági ágazatra kell terhelni, annál is inkább, mivel ha a visszatérítendő támogatást egyenlő részben tudnák be ezen ágazatoknak, a kedvezményezettenként és ágazatonként kapott előny átlagos összege jóval alatta maradna a *de minimis* küszöbnek, így módon észszerűtlen azt követelni valamely tagállamtól, hogy olyan különösen nehéz feladatokat teljesítsen, amelyek nyilvánvalóan szükségtelenek.
- 33 A Belga Királyság hozzáteszi, hogy mindenesetre csak akkor lehetséges megvizsgálni azt, hogy a támogatás egyes kedvezményezettjei esetében a *de minimis* küszöbököt túllépték-e, ha a vitatott határozat lehetővé teszi az említett kedvezményezettek tényleges azonosítását, a jelen ügyben azonban ezt nem teszi lehetővé.
- 34 E célból azzal érvel, hogy a vitatott határozat inkoherenciája, amely nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásokat csupán az állat tulajdonosával, vagy azon gazdasági szereplők összességével kell-e visszatéríttetni, amelyek az e határozatban meghatározott ágazatokban tevékenykednek. Ezen inkoherencia következtében vagy úgy kell tekinteni, hogy az említett határozat nem létezik, vagy pedig úgy, hogy azt lehetetlen végrehajtani.
- 35 E tekintetben e tagállam azzal érvel, hogy nem lehet azt állítani, hogy nem működött együtt lojálisan a Bizottsággal, mivel az általa a vitatott határozat végrehajtása érdekében javasolt átfogó módszer elfogadása már önmagában lehetővé tette volna e végrehajtást, amely módszer alkalmazását a Bizottság nem engedte meg, és ez utóbbi intézmény állandóan változtatgatta a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások meghatározásával kapcsolatos fejtegetéseit.

A Bíróság álláspontja

- 36 Előzetesen, amint azt a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában tette, rá kell mutatni arra, hogy a Belga Királyság nem vitatja sem azt, hogy a vitatott határozat 1. cikkének (3) és (4) bekezdésében támogatásnak minősített finanszírozások visszatéríttetése érdekében egyetlen intézkedést sem hozott, sem pedig azt, hogy az előírt határidőkön belül nem közölte a Bizottsággal az e határozat 4. cikkében meghatározott információkat.
- 37 Következésképpen meg kell vizsgálni azokat a védekezési jogalapokat, amelyeket a Belga Királyság e határozat végrehajtása elmaradásának igazolása érdekében hoz fel.
- 38 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy azon esetek kivételével, amikor a visszatéríttetést elrendelő határozatot az EUMSZ 263. cikk alapján megsemmisítették, a Bizottság által az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése alapján benyújtott kötelezettségzegés megállapítása iránti keresettel szembeni védekezésként a tagállam kizárólag a neki címzett határozat megfelelő végrehajtásának teljes lehetetlenségére alapított jogalapra (lásd: 2015. július 9-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-63/14, EU:C:2015:458, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), illetve a

visszatéríttetést elrendelő határozat nem létezésére alapított jogalapra hivatkozhat, amennyiben az említett határozat különösen súlyos és nyilvánvaló hibákat tartalmaz (lásd ebben az értelemben különösen: 2013. október 10-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-353/12, nem tették közzé, EU:C:2013:651, 43. pont; 2001. március 22-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-261/99, EU:C:2001:179, 19. pont).

- 39 Az arra alapított érvet illetően, hogy a Bizottság tévesen minősítette a BSE-vizsgálatok finanszírozását állami támogatásnak, elegendő megállapítani, hogy ezen érv valójában magát az állami támogatás létezését, és következésképpen a vitatott határozat érvényességét vitatja, anélkül azonban, hogy arra hivatkozna, hogy az említett határozat nem létezik. Így az említett évről csak az EUMSZ 263. cikkben foglalt megsemmisítés iránti keresettel kapcsolatos peres eljárás keretében lehet hivatkozni (lásd ebben az értelemben: 2015. február 12-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-37/14, nem tették közzé, EU:C:2015:90, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 Mindenesetre rá kell mutatni arra, hogy a Törvényszék ezen érvet a 2015. március 25-i Belgium kontra Bizottság ítélet (T-538/11, EU:T:2015:188) 79–81. pontjában már megvizsgálta és elutasította, amely ítéletben a Törvényszék elutasította a Belga Királyság által a vitatott határozattal szemben benyújtott megsemmisítés iránti keresetet, és amely ítéletet a Bíróság a 2016. június 30-i Belgium kontra Bizottság ítéletében (C-270/15 P, EU:C:2016:489) helybenhagyta.
- 41 A fenti megfontolásokból következően az arra alapított érv, hogy a Bizottság tévesen minősítette a BSE-vizsgálatok finanszírozását állami támogatásnak, elfogadhatatlan.
- 42 A Belga Királyság azon érvét illetően, miszerint a vitatott határozat nem létezik, és amely érvet az említett tagállam arra az esetre hozza fel, ha a szóban forgó támogatást kizárólag a gazdálkodókkal kellene visszatéríttetni, rá kell mutatni arra, hogy e határozat mind a (90), (92) és (99) preambulumbekzdésében, mind pedig 1. cikkének (3) bekezdésében azon személyeket jelöli meg a támogatások kedvezményezettjeként, akikre a kötelező BSE-vizsgálat elvégzésének terhe hárult.
- 43 Ebből következik, hogy a vitatott határozat, még ha meghatározott ágazat szerint vagy az előző pontban említettől eltérő objektív jellemzők alapján nem is azonosította közelebbről a kedvezményezetteket, lehetővé tette a jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások kedvezményezettjeinek meghatározását, anélkül hogy e kedvezményezettek körét kizárólag a gazdálkodókra korlátozta volna. Következésképpen e határozat nem tekinthető nem létezőnek.
- 44 A szóban forgó támogatás tényleges kedvezményezettjeinek azonosításával kapcsolatos nehézségekre alapított, arra az esetre felhozott érvet illetően, ha e támogatást nem csupán a gazdálkodókkal kellene visszatéríttetni, emlékeztetni kell arra, hogy a belső – akár leküzdhetetlen – nehézségektől való félelem, amely nehézségek különösen abból adódnak, hogy a jogellenes támogatások visszatéríttetésére tekintettel minden egyes érintett vállalkozás helyzetét meg kell vizsgálni, vagy abból, hogy a támogatási program a nemzeti termelési rendszert széles körben átszövi, nem igazolhatja azt, hogy a tagállam ne tartsa tiszteletben az uniós jog értelmében őt terhelő kötelezettségeket (lásd ebben az értelemben: 2004. április 1-jei Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-99/02, EU:C:2004:207, 22. és 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Márpedig a jelen ügyben a Belga Királyság nem bizonyította, hogy lehetetlen számára az, hogy a gyakorlatban azonosítsa a szóban forgó támogatás tényleges kedvezményezettjeit. Fordulhatott volna ugyanis például a laboratóriumokhoz, vagy azon gazdasági szereplőkhöz, amelyek létesítményében a BSE-vizsgálat céljából levették a mintákat, azaz a TSE-iránymutatás 25. pontjában említett gazdasági szereplőkhöz, azon többi gazdasági szereplő meghatározása érdekében, akikhez az említett támogatás hatása továbbgyűrűzött.

- 46 A *de minimis* küszöbök túllépésének hiányára alapított érvet illetően emlékeztetni kell arra, hogy valamely állami támogatás kedvezményezettjének meghatározása érdekében azonosítani kell azokat a vállalkozásokat, amelyek a támogatás kedvezményében ténylegesen részesültek (2003. július 3-i Belgium kontra Bizottság ítélet, C-457/00, EU:C:2003:387, 55. pont; 2016. december 21-i Bizottság kontra Aer Lingus és Ryanair Designated Activity ítélet, C-164/15 P és C-165/15 P, EU:C:2016:990, 90. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezen ítélkezési gyakorlat kizárja annak lehetőségét, hogy a visszatérítetendő támogatás összegét úgy számítsák ki, hogy e támogatások teljes összegét egyenlő részben felosztják a vitatott határozatban megjelölt gazdasági ágazatok között, amint azt a Belga Királyság javasolja annak bizonyítása érdekében, hogy nem lépték át a *de minimis* küszöbököt.
- 47 Végül a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, noha a Bizottságnak kell bizonyítania a visszatéríttetési kötelezettség állítólagos megsértésének fennállását úgy, hogy benyújtja a Bírósághoz az e kötelezettségszegés fennállásának megvizsgálásához szükséges bizonyítékokat – anélkül hogy a Bizottság ennek során bármilyen vélelemre támaszkodhatna –, az érintett tagállam feladata viszont az, hogy a szóban forgó támogatások egy része vagy egésze visszatéríttetésének elmaradása esetén előadja az azt igazoló indokokat, hogy e visszatéríttetés bizonyos kedvezményezettek esetében miért nem szükséges (2015. február 12-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-37/14, nem tették közzé, EU:C:2015:90, 71. pont). Márpedig az előző pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatban kizárt számítási módszeren kívül a belga kormány egyáltalán nem szolgáltat olyan pontos és konkrét adatokkal, amelyek alapján meg lehetne állapítani, hogy az érintett kedvezményezettek vonatkozásában a *de minimis* küszöbököt tiszteletben tartották.
- 48 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Belga Királyság, mivel nem tett meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy visszatéríttesse a kedvezményezettekkel a vitatott határozat 1. cikkének (3) és (4) bekezdésében jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított állami támogatásokat, és mivel nem tájékoztatta a Bizottságot az e határozatnak való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről, nem teljesítette az EUMSZ 288. cikk negyedik bekezdéséből és az említett határozat 2–4. cikkéből eredő kötelezettségeit.

A költségekről

- 49 A Bíróság eljárási szabályzata 138. cikkének (1) bekezdése alapján a Bíróság a pereszes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Belga Királyságot, mivel pereszes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Belga Királyság, mivel nem tett meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy visszatéríttesse a kedvezményezettekkel a szarvasmarhaféléket érintő fertőző szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) szűrővizsgálatának finanszírozásához Belgium által nyújtott állami támogatásról (C 44/08 [ex NN 45/04] állami támogatás) szóló, 2011. július 27-i 2011/678/EU bizottsági határozat 1. cikkének (3) és (4) bekezdésében jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított állami támogatásokat, és mivel nem tájékoztatta az Európai Bizottságot az e határozatnak való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről, nem teljesítette az EUMSZ 288. cikk negyedik bekezdéséből és az említett határozat 2–4. cikkéből eredő kötelezettségeit.**
- 2) **A Bíróság a Belga Királyságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások

i — A jelen szöveg 21., 32., 38. és 46. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.